

ÁZSIA ILLATA

A hetvenes években gyerekeskedve az én korosztályom még megtapasztalhatta a Kádár korszak oktatási rendszerét. Ezekben az években nagyon sokat hallottunk Délkelet-Ázsia országairól. Vietnám és Kambodzsa akkoriban háborúk és diktatúrák elszenvedői voltak. Az akkori híradások képi világa, végeláthatatlan rizmezők, mangrove fák, rizszedő kalapos biciklisták a Khmer birodalom templomai és ősi városai, a háborús képek a Vietkongok alagútrendszere különleges világot tárt elém. Szüleim és nagybátyáim sokat meséltek a környékünkön folyó rizs és gyapottermelésről, ezek után fura varázslatos világként gondoltam a vidékre. Sok év után végre lehetőségem nyílt saját szememmel látni mindezt és mindent, ami napjainkra már átalakult.

Zöldellő rizsföldek a Mekong deltában, ahol a rizs mellett a kókuszpálma, a gyümölcs és a cukornád is megél a hatalmas kiterjedésű területen. Igazi ízkaland a frissen kiperéselt cukornád leve egy utcai árústól, kókusztej vagy friss ananász egy úszó piacról. A khmer konyha igazi kulináris izgalmakat kínál. Szédítően sokszínű gasztronómiával rendelkeznek, az emberek szinte a nap 24 órájában esznek. A híres leves, a pho pedig az étkezés alapja. Reggelire is legszívesebben ezt a fűszeres, friss fűszernövényekkel, főleg korianderrel és újhagymával, csírával megszórt rizstésztalevest kanalazgatják az utcán, apró, színes hokedliken üldögélve. A legfontosabb nemzeti étel sok-sok órán keresztül készül, hogy elég erős legyen a csontleves, ami a pho alapja. Talán az egyetlen étel, amivel nem sikerült megbarátkoznom (lényegében azért mert sokkal fűszerebben eszem, mint ők). A Mekongon kalandozva megszokott látvány volt, hogy egyszerű halászladikokban is zajlik a főzés. Frissen fogott halak, polipok, rákok hamar étellé alakulnak és hamar gazdára is találtnak.

Mára szinte eltűntek a biciklik, viszont a kismotorok elszaporodtak, örülten dudáló káoszt okozva a közlekedésben. A motor alából 4 személyes, tehát a személyautót simán helyettesíti, és mindent lehet ezen szállítani. Hűtőt, ágymatracot, élő állatot, mindent, ami csak elképzelhetetlen számunkra.

A vietnámi ember nem stresszeli túl az életet. Pihennek akár útmenti fedett helyeken, ahol számtalan függőágy van kifesztve és ezekben aludni lehet, ha épp elfáradnak. Felszabadultan játszanak, erre ott van a tollaslabda, amit nem ütövel ütnek. Rugdossák, ütik, akár órákon keresztül is a parkokban. Vagy önfeledten énekelnek az ezernyi Karaoke bár egyikében.

Van itt valami, ami a múlt feldolgozását illeti. A többség, azok kiváltképpen, akik gyerekek voltak, vagy nem is éltek a háború idején, nem akar már tudni, nem akar hallani már semmit. Csak túlélni akar a mindennapokban. Felejteni, megbékélni azzal, ami apjuk, nagyapjuk számára többnyire megbocsáthatatlan. Én még idejében jöttem ide, Vietnámba. Megérintette már a globalizáció, a nyugati tömegkultúra, de szerencsére nem túlságosan és így sokat megőr-

zött eredetiségéből. Ezzel együtt is sokkoló élmény volt a látogatás a háborús múzeumban és a *vietkong* alagutakhoz. Az alagutak, ahonnan meglepetésszerű támadásokat kezdeményeztek a háborúban. Az alagutak lejáratait a vietnamiak méreteihez igazították, így nyugati ember sokszor fizikailag képtelen volt leereszkedni. Dermesztő volt az a hanghatás, ami az alagutaknál ért minket. A háborúban használt kézi fegyvereket egy szabadtéri lőtérre ki lehetett próbálni. Félelmetes az állandó fegyverropogás, miközben amúgy is sokkolt a háborúról látott óriási fotóanyag.

Mindegy, mennyit lapozgattam gyerekkoromban a világjáró szorozat útikönyveit, és képzeltem el, hogy egyszer majd nekiindulok

a világnak, és szépen sorban mindegyik csodát kipipálom a listámról. Mindegy, hogy hány képet nézegettem indulás előtt arról, hogy milyen, amikor a templom tornyai felett felkel a nap, mert semmi nem készít fel igazából a pillanatra, amikor saját szemeddel látod mindazt. A Khmer birodalom dzsungelben rejtőző titokzatos elhagyott városa Angkor gyönyörű, fenséges, de mára végtelenül üzleties. Ellepi a turisták hada. Ennek ellenére a hely kétségtelenül a világ egyik csodája, mindenképpen el kell oda menni. Az a dzsungel annyira őserdőszerű mára, mint a Városliget. Angkor-Wat Ázsia legnagyobb szakrális épületegyüttese több tízezer építőmunkás, ezernyi szobrász és kőfaragó 30 évi munkájának lenyűgöző eredménye. Amikor az ember bemegy a templomromok közé, akkor megláthatja, hogy minden egyes oszlop, minden fal, minden torony csodaszépen ki van faragva és van hely, ahol 200 fej néz le ránk bármerre is fordulunk. Mai napig működő vallási központ, fontos szerepet tölt be mind a hindu,

mind a buddhista hívők életében. Ha olyan szerencsés vagy, hogy megadatik, hogy a saját szemeddel láthatod Angkort, légy tisztelettel a hely iránt! Kambodzsa nem a pucérkodás országa, és a helyiek nem nézik jó szemmel az alig semmiben flangáló külföldieket.

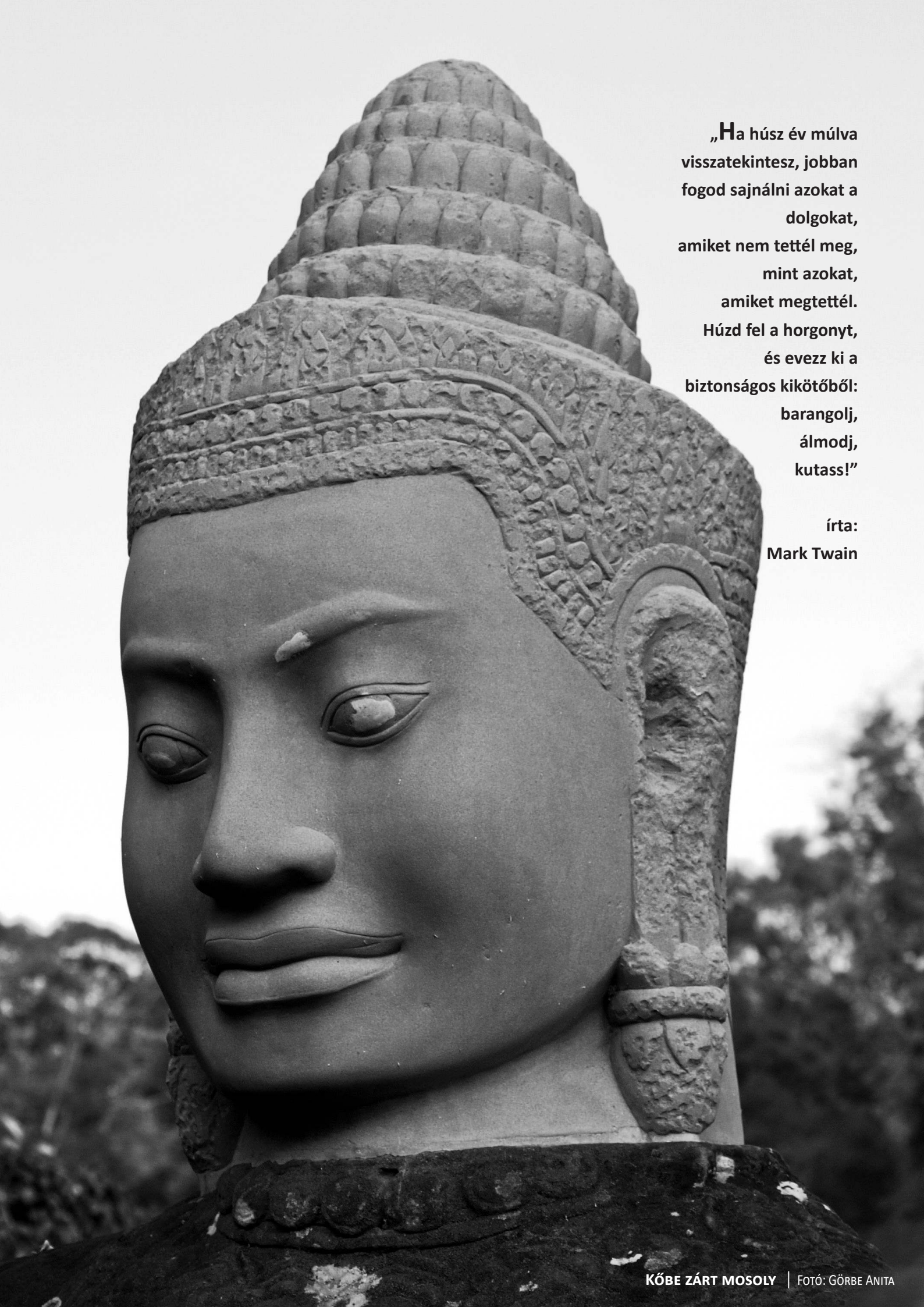
Utunk elején hallottam egy elgondolkodtató kifejezést: Ázsia illat. Túl egyszerűnek és sablonosnak találtam, hangzatos, de üres, gondoltam. De nem így van. Úgy tartják, hogy a világ legfinomabb és legtisztább gyógynövényei Vietnámban találhatóak, ezért több műhely az onnan beszerzett anyagokból készíti füstölőit. Pálcikák, melyek illata finom, füstje halvány átítat mindent a pagodákban, buddhista templomokban, házi oltárokon, egyszerű hajókon és a leghetetlenebb szálláshelyeken.

Mégis milyen volt? Dinamikus, egyszerre csodálatos és rémisztő, idegen és ismerős, ellentmondásos és érthető, szegény és gazdag, ezernyi illattal, állattal és növényvel, mosollyal és szeméttel. Tömény és felejthetetlen, igazi kultúrsokk.

Folytatom, mert szeretném újra átélni az idegen kultúrába való megérkezést, a mindenre rácsodálkozást, a bennem hagyott képek nyomát izlelgetni és sokat tanulni magamról és a világról a jövőben is.

KOFA | FOTÓ: GÖRBE ANITA

„Ha húsz év múlva
visszatekintesz, jobban
fogod sajnálni azokat a
dolgot,
amiket nem tettél meg,
mint azokat,
amiket megtettél.
Húzd fel a horgonyt,
és evez ki a
biztonságos kikötőből:
barangolj,
álmodj,
kutass!”

írta:
Mark Twain